

Az egészségügy emberi erőforrásai

Felmérés az orvosok migrációs szándékairól és azok motivációs erőteréről, a fizetési elvárásokról és a pályaválasztás faktorairól

2007. szeptember - november – Gyorsjelentés az elsőévesek körében felvett adatokról

Dr. Szócska Miklós. Dr. Eke Edit, Girasek Edmond

A Semmelweis Egyetem Egészségügyi Menedzserképző Központja a Magyar Rezidens Szövetséggel közösen 2004-ben indított el egy kutatást azzal a céllal, hogy felmérje az egészségügyben dolgozó különböző szakképzett csoportok véleményét és helyzetét; többek közt migrációs szándékait és ezek motivációs mintázatát is, majd az adatok feldolgozásával segítse egy fenntartható emberi erőforrás stratégia kialakítását az ágazatban. A kutatásban több szakmai szervezettel is együttműködünk, többek között az Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatallal, a Magyar Orvosi Kamarával, a Magyar Orvostanhallgatók Egyesületével is, továbbá köszönjük a Debreceni Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Semmelweis Egyetem, és a Szegedi Tudományegyetem kutatás lebonyolításában nyújtott segítségét.

2007-es kutatás: legfrissebb adatok

Kutatásunkat 2007-ben is folytattuk. Jelen gyorsjelentésben a legfrissebb eredményeket mutatjuk be. Legutóbbi felmérésünkben mind a négy orvostudományi egyetem (Debreceni Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Semmelweis Egyetem) **elsőéves** hallgatóit kerestük meg kérdőívünkkel, amelyben esetleges külföldi munkavállalási szándékukról, fizetési elvárásaikról és az orvosi pályaválasztásról, illetve ezek motivációs hátteréről kérdeztük őket. A kérdőívet **2007. szeptember-novemberben** összesen 808 elsőéves hallgató töltötte ki, közülük 668 általános orvos, 140 fogorvos szakos hallgató. A kérdőív kitöltőinek egyetemek és szakok szerinti megoszlását mutatja az 1. tábla.

1. tábla*

	Debreceni Tudományegyetem	Pécsi Tudományegyetem	Semmelweis Egyetem	Szegedi Tudományegyetem	Összesen
Általános orvos	167	108	203	176	654
Fogorvos	16	12	87	23	138
Összesen	183	120	290	199	792

* többen nem válaszoltak, arra a kérdésre, hogy mely szakra illetve mely egyetemre járnak.

Külföldi munkavállalási szándék

A kutatás egyik alapkérdése a külföldi munkavállalási szándék. Azok aránya, akik a diploma megszerzése után külföldi munkavállalást terveznek, az **általános orvos szakosok (ÁOK) között 70%, míg a fogorvos-hallgatók (FOK) körében 65%**.

Természetesen az egyes egyetemek hallgatói között is találunk szignifikáns különbséget, ez azonban csak az általános orvostanhallgatóknál ragadható meg, mivel vidéki fogorvostan-hallgatók igen kis számban szerepelnek a felmérésében. Legkevesbé (56,7%) a debreceni hallgatók, míg leginkább a pécsi hallgatók (76,9%) terveznek külföldi munkavállalást.

Ezek a számok természetesen nem jelentik azt, hogy a hallgatók az egyetem elvégzése után valóban ilyen nagy számban hagynák el a magyar egészségügyet. A magas szándék-arány azonban önmagában is figyelmeztető (kór)jel, aminek hátterét elemezni, értékelni és befolyásolni kell. Kérdés, hogy milyen aktivitás áll ténylegesen a szándék mögött?

A külföldi munkavállalást tervező **elsőéves általános orvostanhallgatók** 25%-a határozottan készül a külföldi munkavállalásra, illetve ezen felül kifejezetten ezért szeretne orvosi diplomát szerezni 3,5%, ez a két csoport összes megkérdezett ÁOK hallgató közel 20%-át jelenti. A megfelelő számok az **elsőéves fogorvostan-hallgatók** körében: 29,2% határozottan készül vagy kifejezetten ezért szerez diplomát (ez utóbbi választ, mindössze egy fogorvostan-hallgató választotta), ami az összes megkérdezett fogorvostan-hallgató 18,6%-át jelenti.

A külföldi munkavállalás fő motivációs tényezői

A külföldi munkavállalási szándékhoz szorosan hozzátartozik ennek motivációs mintázata, természetesen ezt is megkérdeztük a kérdőívünkben. A külföldi munkavállalást tervező általános orvostanhallgatók legfőbb motivációi sorrendben:

1. munkakörülmények
2. szakmai lehetőségek
3. életminőség
4. fizetés
5. a magyar egészségügyi kilátásai.

A legfontosabb motivációs tényezők megegyeznek a fogorvostan-hallgatóknál is, annyi különbséggel, hogy náluk a fizetés és az életminőség szerepel az első helyeken.

Természetesen megkérdeztük a motivációikról azokat a hallgatókat is, akik nem terveznek külföldi munkavállalást. Ők a következő faktorokat jelölték meg, mint fontos itthon tartó tényezők: családi szempontok, anyanyelvi közeg, hazaszeretet, tudásával Magyarországot akarja szolgálni, illetve a magyar betegekért érzett felelősségtudat. Továbbá mindkét csoport esetében fontos tényező, hogy nem tudja máshol elképzelni az életét.

Az állapítható meg, hogy a külföldi munkavállalásban nem gondolkodóknál elsősorban nem az azzal járó nehézségek és esetleges személyes kudarclehetőségek képezik a fő visszatartó erőket, hanem az érzelmi tényezők; míg azoknál, akik útnak indulnának más országba, a szakmai, anyagi és életminőségbeli faktorok a meghatározók.

A külföldi munkavállalás időzítése

Különösen érdekes információ a „mikor” kérdése, vagyis mikorra tervezik a hallgatók a külföldi munkavállalást. A külföldi munkavállalást tervező általános orvostanhallgatóknak több mint egynegyede, a fogorvos-hallgatók 24%-a diploma megszerzése után azonnal útnak indulna; az orvostanhallgatók további egynegyede is még a szakvizsga megszerzése előtt tervezi ezt a lépést. Utóbbi arány a fogorvostan-hallgatók esetében 16%. A hallgatók maradék hányada a szakvizsga megszerzése után azonnal, vagy a szakvizsga megszerzése után későbbre tervezi a külföldi munkavállalást.

A külföldi munkavállalás tervezett időtartama

Ugyancsak kritikus információ az időtartam kérdése. A külföldi munkavállalást tervező orvostanhallgatók több mint 30%-ának nincs erről konkrét elképzelése, a fogorvostan-hallgatóknál 36,8% ez az arány. Akiknek van elképzelése: a legtöbben (27,8% és 24,1%) 2-5 év időtartamra mennének külföldre.

Természetesen hangsúlyozni kell: szándék adatokról beszélünk. Ezek megvalósulását sok minden befolyásolja és befolyásolhatja. Figyelembe kell venni: egyrészt az elsőéves hallgatók még igen messze vannak a munkaerőpiactól, másrészt viszont ezért is tekinthető figyelmeztető (kór)jelnek, hogy körükben is ilyen adatok mérhetőek. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy az európai uniós csatlakozás, és ezzel a szabad és bárki számára elérhető európai munkaerő-piac e korosztály életében valósult meg.

Cél-országok

A legfőbb cél-országokról is gyűjtöttünk információt, amely több-kevésbé azonos a két csoport (ÁOK, FOK) esetében: Nagy-Britannia, Németország, Amerikai Egyesült Államok, Ausztria és a skandináv államok a sorrend.

Fizetéssel kapcsolatos elképzelések

A hallgatók szerint jelenleg egy kezdő orvos nettó fizetése valamivel több, mint 107 ezer forint (fogorvostan-hallgatók szerint 105 ezer). Megkérdeztük, hogy mennyi lenne az a nettó fizetés, amely mellett nem lenne szükségük fizetés kiegészítésre (másodállás, hálapénz stb.) és nem gondolkodnának külföldi munkavállaláson, válaszként pedig a következő összegeket kaptunk - havi nettó összegek meghatározását kértük-, az átlagértékeket mutatjuk be. Az általános orvostanhallgatók a rezidensek számára átlagosan 187700 forint havi nettó fizetést tartanának méltányosnak, a fogorvostan-hallgatók ennél valamivel magasabb, 194190 forintos összeget jelöltek meg. Szakorvosjelöltek esetében 251700 és 286600, míg frissen vizsgázott szakorvosok esetében 339000 és 396400 a megfelelő összegek.

Pályaválasztás

Kutatásunk utolsó kiemelt témája a pályaválasztás kérdése. Felmérjük, melyek azok a tényezők, amelyek az orvosi pálya választása irányában befolyásolják a fiatalokat. Sorrendben a legfontosabb elemek:

1. érdeklődés
2. értelmiségi munka vágya
3. segítő munka vágya
4. az orvos társadalmi hasznossága
5. a hivatástudat.

Mindkét szak hallgatói esetében ezek vannak az első öt helyen, a sorrendben vannak apró különbségek, de ezek nem szignifikánsak. A pályaválasztáshoz kapcsolódó fontos kérdés a pályaaazonosulás mértéke, vagyis az, hogy milyen arányban választanák újra az orvosi pályát, illetve mennyire elégedettek az adott orvosi egyetemmel. Mindkét kérdésre 95% feletti azok aránya, akik újra az orvosi/fogorvosi pályát (nincs különbség a két szak hallgatói között), illetve azt az egyetemet választanák, ahova járnak. Ez igen magas pályaaazonosulást és az egyetemmel való elégedettséget mutat. Fontos a mérlegeléshez: az első egyetemi évük első heteiben kerestük meg a kérdőívünkkel a hallgatókat.

Az emberi erőforrás kutatások jelentősége, jövőbeli tervek

A bemutatott, kiragadott eredmények is jelzik, hogy a nyert adatok és részletes értékelésük segít a szakma emberi erőforrás kihívásainak és problémáinak azonosításában, továbbá hasznos szakmai háttérrel és útmutatást nyújt a remélhetően kidolgozásra, majd alkalmazásra kerülő egészségügyi ágazati emberi erőforrás stratégiához. Folyamatosan fejlesztjük az adatgyűjtő rendszerünket, nemzetközi szinten is. A kutató csapat a vizsgálatot tovább folytatja, illetve részletesebb, specifikusabb eredményeket is publikálunk rövidesen.

2008-03-11